

Addendum 2 op de Omgevingsvisie Gemeente Leeuwarden - Leeuwarden Oost

Achtergrond

Op 22 december 2021 heeft de gemeenteraad de Omgevingsvisie Gemeente Leeuwarden vastgesteld. Deze bevat de strategische hoofdlijnen van beleid voor de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie is het integrale kader en beschrijft de ambities die de gemeente Leeuwarden heeft voor de stad, de dorpen en het buitengebied. Door middel van ontwikkelprincipes Vergroenen, Verbinden en Verwaarden wordt sturing gegeven aan de ruimtelijke ontwikkeling binnen de gemeente.

De huidige omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen. Bij de vaststelling daarvan heeft de gemeenteraad bepaald dat deze visie voor specifieke thema's en gebieden verder uitgewerkt en uitgevoerd moet worden. Door te werken met de beleidsinstrumenten van de Omgevingswet geeft het college door middel van het vaststellen van programma's verdere uitwerking en uitvoering aan de omgevingsvisie. Voor thema's stelt het college beleidsprogramma's vast; voor gebieden ontwikkelprogramma's.

De huidige Leeuwarder omgevingsvisie is beknopt en moet aangevuld worden om de strategische hoofdlijnen van beleid en daarmee de geldende kaders voor de fysieke leefomgeving de juiste plek te geven. Vooruitlopend op een aanstaande herziening van de omgevingsvisie stelt de gemeenteraad daarom addenda vast als de visie aanvulling of wijziging behoeft. Dit doet de raad voorafgaand aan de vaststelling van de daaronder hangende programma's door het college. De addenda worden bij een herziening van de omgevingsvisie integraal in de visie verwerkt.

Aanleiding

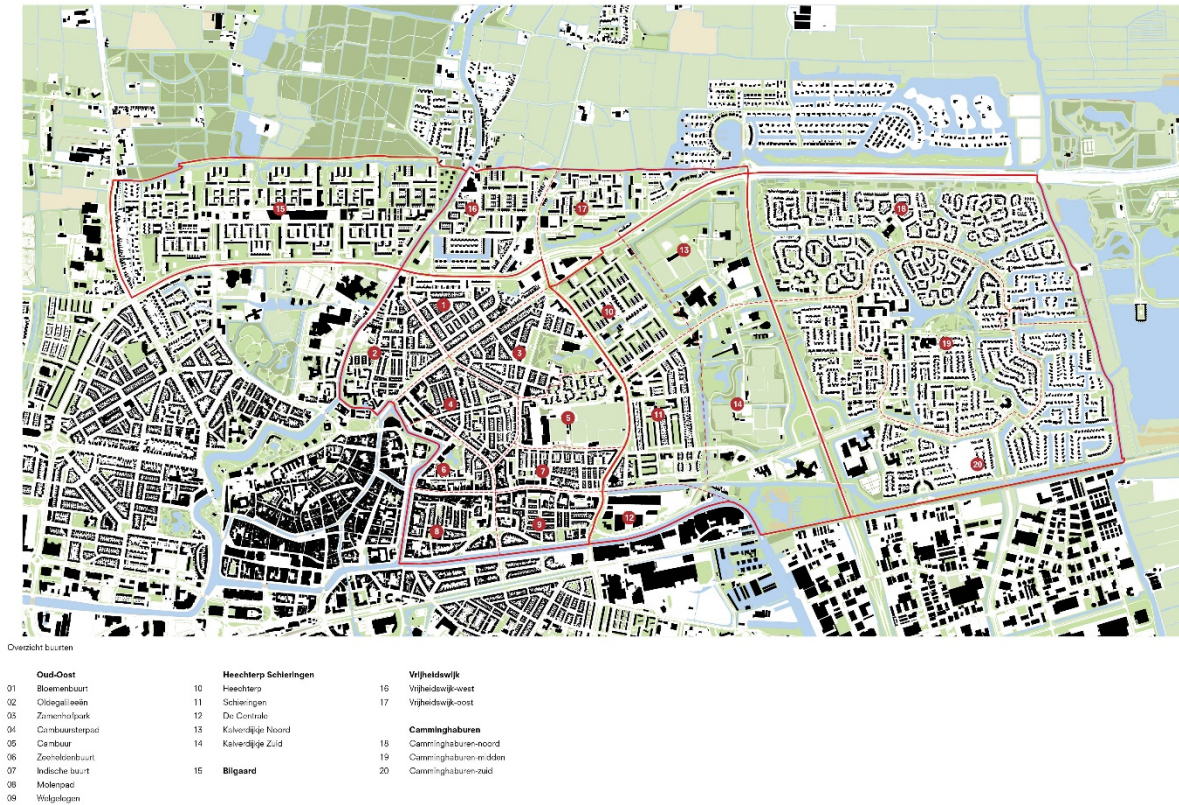
In het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) hebben wij samen met een coalitie van maatschappelijke en bewonersorganisaties het Programma Leeuwarden Oost gevormd. Met als belangrijkste ambities het samen werken aan het bieden van een beter perspectief op werk, onderwijs, gezondheid en wonen en het vergroten van de veiligheid. Met de blik op de komende twintig jaar willen we een transitie doormaken op sociaal en maatschappelijk vlak. Met het nieuwbouwplan Nieuw Oud Oost en het wijkvernieuwingsplan Heechterp Vernieuwt investeren we ook met ruimtelijke plannen al in de wijken van Leeuwarden Oost.

De aanpak vanuit het NPLV is tot nu toe echter vooral gericht geweest op de aanpak van sociale en veiligheidsvraagstukken. Integraal beleid voor de ruimtelijke ingrepen en investeringen in de wijken van Leeuwarden Oost is daarnaast nodig om de beste afwegingen te maken. In de Omgevingsvisie Gemeente Leeuwarden (2021) is hiertoe op visieniveau al een aantal strategische hoofdlijnen opgenomen voor het gemeentelijk beleid. Leeuwarden Oost neemt daarin een speciale plek in met extra focus op de ruimtelijke ontwikkeling. Aan de hand van het vooraanstaande ontwikkelprincipe Verbinden willen we bijdragen aan de verbinding van de wijken van Leeuwarden Oost aan elkaar en aan de rest van de stad. We zetten in op het versterken van de verblijfskwaliteit in de openbare ruimte, een omgeving die bijdraagt aan gezondheid en ontmoeting en de toegankelijkheid van voorzieningen. Verbinden doen we ook door te verdichten en woningen te realiseren. Hier liggen de meeste kansen voor herstructurering en verbetering van de woningvoorraad. Met nadruk op door stedelijke vernieuwing te werken aan een ongedeelde stad en groen-blauwe dooradering.

Met dit *Addendum op de Omgevingsvisie Leeuwarden Oost* vullen we deze hoofdlijnen verder aan en verleggen we de blik naar de komende twintig jaar. Met *het Ontwikkelprogramma Leeuwarden Oost* werken we de hoofdlijnen verder uit en geven we aan hoe we hier uitvoering aan willen geven door middel van projecten én waar onze prioriteiten liggen.

Plangebied

Het plangebied van dit addendum betreft de vijf wijken in het NPLV-stadsdeel Leeuwarden Oost: de wijken Oud-Oost, Bilgaard, Heechterp-Schieringen, Vrijheidswijk en Camminghaburen, evenals het Kalverdijkje.

Kaart plangebied met overzicht wijken en buurten

Status

Dit addendum op de omgevingsvisie is een aanvulling op het oorspronkelijke document en is daarmee een volwaardig onderdeel van de omgevingsvisie van de gemeente Leeuwarden. Het Ontwikkelprogramma Leeuwarden Oost geeft hier verder uitwerking en uitvoering aan en geldt als programma in de zin van de Omgevingswet.

Leeuwarden Oost

Inleiding

De wijken van Leeuwarden Oost behoren bij uitstek tot die wijken die onze investeringen verdienen. Leeuwarden Oost loopt op verschillende manieren achter op het gemiddelde van de stad. Dat maakt het van extra belang om langdurig voor gelijke kansen om zo de kloof tussen kansarme en kansrijke wijken in Leeuwarden te dichten. Daarnaast heeft dit gebied ook uitdagingen rondom vergrijzing, een toename van één- en tweepersoonshuishoudens en een onvoldoende passend en betaalbaar woningaanbod voor beide doelgroepen. Dit resulteert in een afnemend aantal inwoners in wijken, waardoor voorzieningen onder druk komen te staan. Samenstellingen en structuren veranderen. Eenzaamheid neemt toe, zelfredzaamheid neemt af. Er zijn opgaven rondom klimaatveranderingen, veiligheid, ontmoeten, spelen en mobiliteit. Allemaal opgaven waar sociaal-maatschappelijk en fysiek een relatie hebben.

Met ruimtelijke ingrepen investeren we in de fysieke leefomgeving van Leeuwarden Oost zodat het bijdraagt aan de belangrijkste ambitie van het Programma Leeuwarden Oost - een leefbaar en veilig stadsdeel. Daarom zijn we al bezig met het nieuwbouwplan Nieuw Oud Oost en het wijkvernieuwingsplan Heechterp Vernieuwt. De komende twintig jaar gaan we hier met het ontwikkelprogramma integraal werken aan de fysieke leefomgeving.

Leeuwarden Oost is een groot gebied met verschillende wijken. De horizon van twintig jaar is lang. De visie voor Leeuwarden Oost uit de Omgevingsvisie werken we integraal uit in een ontwikkelprogramma. Verdere uitwerking en uitvoering moeten de komende tientallen jaren volgen. Daarmee laten we opgaven vanuit verschillende beleidsthema's als wonen, mobiliteit en vergroening samenkomen met de ambities van het Programma Leeuwarden Oost én met die plekken in de wijken waar we onze ambities kunnen realiseren. Zo brengen we meer samenhang, bieden we perspectief en benutten we koppelkansen.

Ruimtelijke visie - Stad van nabijheid

Met het Programma Leeuwarden Oost stellen we een duidelijke ambitie. *'De inwoners van Leeuwarden Oost ervaren een goede kwaliteit van leven en hebben perspectief op leren, werken, wonen en gezondheid.'* Een goede kwaliteit van leven vraagt een contramal: een goede leefomgeving, die helpt bij leren, werken, wonen en gezondheid. Onder de vlag van onze Omgevingsvisie stellen we in ons thematische beleid voor de fysieke leefomgeving een eensgezinde ambitie voor zo'n goede leefomgeving. Met die ambitie sluiten we aan bij eigentijdse concepten zoals de compacte stad, de 10-minuten stad of de zachte stad. Deze concepten staan voor een prettige, groene leefomgeving, dicht bij voorzieningen, met een mix aan functies, gericht op zachte mobiliteit (lopen, fietsen). Een stad van nabijheid op alle schaalniveaus: stedelijk uitloopegebied, voorzieningen in de wijk, verbondenheid in de buurt. *Stad van nabijheid*, dat is onze centrale ambitie met het Ontwikkelprogramma voor Mooi Leeuwarden Oost. Hier werken we aan met zeven thema's.

Stadspark Kalverdijkje

We zetten in op een groen hart met stedelijke betekenis, het doorontwikkelen van Kalverdijkje tot een open stadspark als toplocatie voor Leeuwarden, met in de flanken van het gebied kansen voor verdichting en een betere verbinding met de omliggende wijken. Een toegankelijke groene sportcampus aan de oostkant van de stad. De sleutel ligt hier bij het opnieuw positioneren van het Kalverdijkje tot een open park. Als concept vergelijkbaar met het park in Middelsee, alleen is deze schaal groter en een aanvulling op Skills Garden. Dit willen we doen door de, nu introverte sportterreinen, open en toegankelijke te maken, waardoor inwoners worden uitgenodigd tot meer bewegen, positieve gezondheid, ontmoeten en recreatie en daarmee de doorwaadbaarheid te vergroten. Onze ambitie is Kalverdijkje door te ontwikkelen tot een groene drager van Leeuwarden Oost, een focuspunt voor de omliggende wijken met een overlap van betekenissen voor stedelijke gebruikers en bewoners van Leeuwarden Oost.

Groen Verbinden

We gaan voor een zacht netwerk (fietsen, lopen) en het uitbouwen van parken en groene verbindingen, een drager van groenstructuren. Het nieuwe mobiliteitsbeleid maakt een scherpe keuze voor zacht verkeer (voetganger, fietser) in combinatie met het terugdringen van (doorgaand)

autoverkeer (o.a. ook verkeersveiligheid bevorderend). Dit beleid sluit naadloos aan op het beleid voor klimaatadaptie, biodiversiteit en versterking van de Leeuwarder ecologische structuur (LES). Daarom willen we in de Vrijheidswijk ook die fijnmazige zachte (fiets)verbindingen doortrekken. De relatie met het open landschap versterken is voor de Vrijheidswijk essentieel. Bij Bilgaard willen we de verbinding tussen Leeuwarder Bos en Rengerspark versterken. Kortom we verbinden de beleidsinzet voor ecologie met die voor mobiliteit, gericht op het versterken van groene structuren en 'zachte' netwerken.

Voorzieningen voor veerkracht

Voorzieningen zijn een belangrijke voorwaarde voor de stad van nabijheid. Niet alleen voor het dagelijkse gemak, ook voor ontmoeting, ontplooiing en (soms) ondersteuning. Voorzieningen werken op verschillende schaalniveaus:

Sociale infrastructuur. Dit zijn meestal kleine plekken, dichtbij op buurtniveau, te denken valt aan bibliotheek, buurthuizen, allerlei plekken die ook een rol spelen in laagdrempelige ontmoeting en ondersteuningsstructuren. We werken momenteel aan beleid en strategie voor sociale infrastructuur, gezien het belang daarvan voor het Programma Leeuwarden Oost willen we daarin versnellen.

Centrum van de wijk(en). Veelal wijk(winkel)centra, zij faciliteren het leven van alledag, deze willen we vitaal houden. De aanvullende woningbehoefte én wonen met zorg is gerelateerd aan de opgave voor de wijk(winkel)centra. Er zijn twee locaties waar we veel kansen zien, te weten de Vrijheidswijk en het Cambuurplein. Ook Bilgaard en Camminghaburen willen we blijvende aandacht en programmering geven.

Stedelijke voorzieningen. In Leeuwarden Oost zijn in de loop van de tijd tal van stedelijke voorzieningen gevestigd. De betekenis van deze voorzieningen voor de wijken van Leeuwarden Oost verschilt. Sommige stedelijke voorzieningen zijn fijn om in de buurt te hebben zoals het zwembad of sportfaciliteiten. Andere voorzieningen werken vooral op stedelijk of regionaal niveau en trekken veel autoverkeer aan (De Centrale, bedrijvigheid rond de kruising Groningerstraatweg en Lekkumerweg) en belasten daarmee de wijken. Voor ons zijn de locaties van deze voorzieningen van strategisch belang voor de doorontwikkeling van het Kalverdijkje, het oplossen van de barrières en de verstedelijking van de flanken.

Geduldig werken aan de basis

Het beheer van de bestaande leefomgeving is een opgave. Via ontwikkelend beheer gaan we de noodzakelijke veranderingen in woningen (bijvoorbeeld particuliere woningverbetering) en de woonomgeving (bijvoorbeeld klimaatadaptie) met behulp van de warmtevisie en bijbehorende buurtenergieplannen vormgeven. De aanpak van de woonomgeving gaan we benutten om de ruimtelijke samenhang te ondersteunen, waar nodig te herstellen of te versterken. Met name bij de open verkavelingen is veel winst te behalen met de versterking van het samenbindend gemeenschappelijk kader van (groene) erfscheidingen en overgangen. We leggen inrichtingsprincipes en materiaalkeuzes (zowel verharding als beplanting) voor de verschillende typen verkaveling vast in een leidraad openbare ruimte, zodat ontwerpers, uitvoerders en beheerders houvast hebben en de continuïteit en samenhang van de woonomgeving wordt gewaarborgd.

Kansen voor mengen en verdichten

We werken aan de ongedeelde stad en benutten kansen voor verdichting en menging. We hechten plannen zoveel mogelijk aan op lopende ontwikkelingen zoals de plannen voor Heechterp Vernieuwt en Nieuw Oud Oost). We zetten daarbij in op onze ambities voor verdere verdichting uit ons woon- en woonzorg-beleid. Aangezien veel bezit van woningcorporaties al is vernieuwd (verduurzaming of herstructurering), zijn de kansen voor mengen en verdichten op de locaties van woningcorporaties beperkt. We zoeken daarom naar andere locaties. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor de wijk(winkel)centra, de noord- en zuidflank van het Kalverdijkje en het Cambuurplein. Verdichting moet voor ons altijd hand in hand gaan met het toevoegen van kwaliteiten en het geven van een impuls aan de leefbaarheid. We zijn hiervoor een verdichtingsstudie naar kansrijke locaties in Leeuwarden Oost gestart.

Plekken en prioriteiten

Sleutelprojecten gaan als focuspunten fungeren van onze aandacht en gezamenlijke daadkracht. Ze krijgen prioriteit en maken de inzet voor Leeuwarden Oost tastbaar. Plekken om trots op te zijn. Sleutelprojecten werken op verschillende schaalniveaus. Grote sleutelprojecten op stedelijk of wijkniveau en kleine sleutelprojecten op het niveau van buurten en routes.

Op stedelijk of wijkniveau prioriteren we de doorontwikkeling van Kalverdijkje tot stadspark (inclusief de noordflank), de doorontwikkeling van het wijkcentrum in de Vrijheidswijk (inclusief herstructureren van aangrenzende locaties) en de koppeling van de Vrijheidswijk aan het buitengebied. Ook de aanpak van de Archipelweg (herinrichting met laankwaliteit en groene middenberm) en het versterken van groene verbindingen tussen Heechterp, Nieuw Oud Oost, Zamenhofpark en Kalverdijkje zijn voor ons sleutelprojecten. In Oud-Oost kan de doorontwikkeling van Het Vliet een aanleiding zijn voor de aanpak van de aanliggende buurten.

Op het niveau van buurten en routes gaat het bijvoorbeeld om een plek in de sociale infrastructuur (hergebruik en uitgekiende programmering van een beeldbepalend gebouw, een mooie ontmoetingsplek in de buitenruimte) of een ontbrekende schakel in een fietsroute (brug). Bijvoorbeeld het Cambuurplein of een fietsbrug over de Dokkumer Ee.